

**Retningslinjer
for
fargesetting av bygg på Sortland
Den blå byen ved sundet.**

Retningslinjene bygger på kunstneren Bjørn Elvenes sin ide om den blå byen og hans fargepalett.

Utarbeidet i forbindelse med Byplan Sortland- Blåbyen 2024 - 2026

Innhold

Om retningslinjene	3
Målsetting.....	3
Bakgrunn og utvikling av blåbyen Sortland.....	3
Kunstneren Bjørn Elvenes og ideen bak den blå byen.....	3
RETNINGSLINJENE.....	4
1. Avgrensing.....	4
Den blå sentrumskjernen.....	4
Den blå Sjøfronten	4
2. Fargene i Blåbypaletten	4
Fargenes påvirkning.....	5
Bakgrunn for fargene som Bjørn Elvenes har valgt i blåbypaletten.....	5
Hovedfarger	6
De komplementære fargene: (fargekode kommer)	6
Anbefalte fargesammensetninger.....	7
3. Hvordan bruke paletten for å få et spennende kunstnerisk uttrykk og forsterke byens identitet.....	8
4. Generelle prinsipp for blåbyen	10
5. Kategorier av bygg.....	11
6. Krav til fargesetting av nybygg i sentrum og sjøfronten	12

Om retningslinjene

Retningslinjene skal sikre at Sortland får en tydelig og troverdig identitet som "Den blå byen", med en høy kunstnerisk og arkitektonisk kvalitet. Kunstneren Bjørn Elvenes står for den kunstneriske ideen og har utarbeidet fargene i blåbypaletten. Retningslinjene for bruk av paletten er utarbeidet i et nært samarbeid mellom Blåby-kunstneren og Sortland kommune.

Retningslinjene inneholder en fargepalett og prinsipper for bruk av paletten. I tillegg til en strategi for hvordan fargene skal benyttes i ulike områder i sentrum, for å få en helhetlig komposisjon og ivareta stedets identitet.

Kunstneren Bjørn Elvenes sin beskrivelse av ideen bak "Sortland- den blå byen" og en mer detaljert beskrivelse av paletten, bør brukes i kombinasjon med retningslinjene, dersom andre enn kunstneren selv skal fargesette bygg.

Link til beskrivelsen : [*"Ideen bak – Sortland – den blå byen"*](#) av Bjørn Elvenes

Målsetting

Det skal skapes et unikt visuelt uttrykk i den blå byen. Den blå byen skal oppleves som et spesielt, helhetlig og vakkert sted, med variasjon og bredde i fargebruk. Sortland skal ha en tydelig og troverdig identitet som "Den blå byen", med en høy kunstnerisk og estetisk kvalitet. Blåbyen skal fargesettes slik at den i hovedsak fremstår som en lys og lett by.

Målsetting med dette dokumentet er å legge føringer slik at vi sammen kan nå dette målet.

Bakgrunn og utvikling av blåbyen Sortland

Sortland "Den blå byen ved sundet" ble utpekt som Sortland kommunes hovedprosjekt i forbindelse med tusenårsmarkeringen (2000), hvor formålet var å fremme ny kunst, arkitektur, design og økt estetisk forståelse. Målsettingen i prosjektet var blant annet å fornye og forbedre det offentlige rom og å binde sammen et uryddig formuttrykk gjennom maling av bygg.

Utviklingen av blåbyen de siste 15 årene, har vært gjennom ulike samarbeidsfaser. Kunstneren Bjørn Elvenes, Akzo Nobel, Norsk form, gårdeiere og Sortland kommune har vært viktige aktører i dette samspillet. I arbeidet med retningslinjene har man enes om en felles Blåbypalett. Disse tar utgangspunkt i Bjørn Elvenes sine farger og ideen om den blå byen som et kunstverk. Tidligere vedtatte retningslinjer er derfor endret til forhold til dette.

Kunstneren Bjørn Elvenes og ideen bak den blå byen.

(kun en kort oppsummering, i eget vedlegg beskriver kunstneren dette med egne ord)

Ideen ble unnfanget i Krakow i -91, der Bjørn var kunststudent. Bygningene var triste og grå og ideen var å høyne det urbane miljø gjennom å male bygningene. Kunst kunne integreres i arkitekturen og bedre bymiljøet. Ideen var ideell for Sortland og ble noen år senere satt ut i livet her.

Ideen om “den blå byen” er et konseptuelt kunstverk- en opposisjon mot for mye grått urbant eksteriør. Bjørn Elvenes ønsker å skape et kunstverk som folk vandrer inn i og blir positivt påvirket av.

Men denne kunstneriske ideen måtte “lande”, den måtte få fotfeste i en reell by som også består av mye mer enn malte bygg: som biler, bymøblering, mennesker ol. Dvs. at byrommene ikke må fargesettes for ekspresjonistisk. Hovedinntrykket i blåbyen måtte reflektere ro og harmoni. I tillegg måtte fasadene sees i sammenheng- bygningene er som en familie, der hovedfargene binder familien sammen, og hvert bygg kan fremheve sin karakter og egenart.

RETNINGSLINJENE

1. Avgrensning

Den blå sentrumskjernen

For å oppnå en tydelig Blå by er det nødvendig at den har en avgrensning, slik at man ikke er i tvil om man har kommet frem. Utgangspunkt for avgrensningen av sentrum er den tette bystrukturen, om i hovedsak består av kvartaler og definerte byrom. Området strekker seg fra Søndre Frydenlund allé i sør, til kvartal 20 og Kulturfabrikken som avslutter området mot nord. Sundet avgrenser området i øst, mot vest inkluderes Sortland Hotell og Rådhuset. En gradvis utvidelse av fokusområdet vil være naturlig ettersom byen vokser.

Den blå Sjøfronten

I tillegg til selve fokusområdet har blåbyen en annen og lengre utstrekning: “Den blå sjøfronten”. Området strekker seg fra Sortlandsbrua i nord til Prestelva i sør. Dette vil gi reisende med båt i sundet og bil på Hinnøya et interessant førsteinntrykk når man ser bebyggelsen “i første rad” ut mot sundet. Bebyggelsen som vender seg mot sjøen bør fargesettes som et eget kunstprosjekt.

2. Fargene i Blåbypaletten

Fargenes påvirkning.

Bjørn Elvenes beskriver det slik: Fargene fra fargesirkelens varme halvdel (rødt, orange, gult til grønt) trigger synsnerven og kan skape aggressivitet. Fargesirkelens kalde halvdel (fiolett, blått til grønt) tilhører horisonten og vil i større grad gjøre oss harmoniske og avslappet. Derfor er de kalde fargene valgt i det offentlige rom.

Men øyet ønsker balanse og søker derfor automatisk etter komplementærfargen. Det er derfor viktig også å bruke aksentfarger for at øyet skal få det de søker. Dette gjør at betrakteren føler harmoni i fargene og fargene vil stimulere hverandre innbyrdes.

Paletten består derfor av 11 hovedfarger i ulike nyanser av blått, og 7 aksentfarger bestående av nyanser av grønt, lilla, gult og orange. Mengden aksentfargene skal være mye mindre enn mengden hovedfarger.

Bakgrunn for fargene som Bjørn Elvenes har valgt i blåbypaletten.

Fargene i paletten er geografisk tilpasset. Det spesifikke lysforholdet nord for polarsirkelen gir svært klare farger. Jo lengre nord man kommer, jo sterkere oppleves fargene og lyset. Her er heller ingen forurensning. Det sies at nordlendinger er glade i skarpe farger.

Det er i prinsippet ikke blandet svart i fargene, det er heller ikke svart i fargene i naturen. En svart innblanding vil føre til at fargen oppleves som skitten ved spesielle lysforhold, da spesielt ved skjømming og mørke. De klare fargene i paletten vil reflektere det lille lyset vi har i mørketiden på en bedre måte.

Utgangspunktet for utvikling av fargene i paletten var kun tre hovedfarger og deres aksentfarger. Deretter ble 80 farger laget ut fra disse. Disse fargene ble sortert ut fra studier av hvordan de opptrådte ute i naturen; i sterkt sollys, skygge, skumring, mørke og gråvær. Bjørn Elvenes endte opp med 11 hovedfarger. Disse blir spesielt fine i gråvær og skumring, og samtidig ikke for flate i sollys.

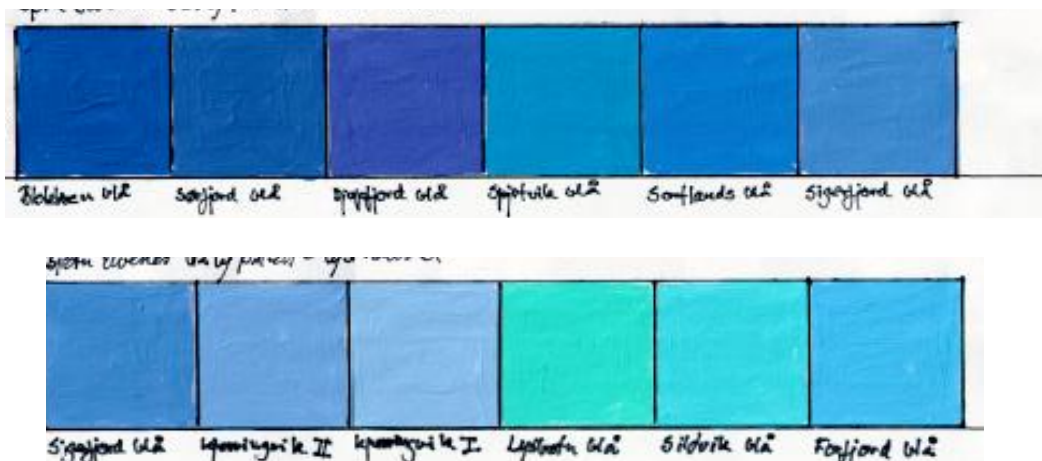
Fargene har fått navn fra Sortland, fordi de er hentet fra naturen rundt Sortland. Dette gir også paletten en egen tilhørighet.

Hovedfarger

- Hovedfargene skal benyttes på de store malbare flatene på bygningene.
- Det kan brukes flere hovedfarger på en bygning, dette må vurderes ut fra bygningens egen komposisjon og dens beliggenhet i byen.
- Valg av hovedfarge skal sees i sammenheng med omkringliggende bebyggelse og ut fra byrommet, der betrakteren står.

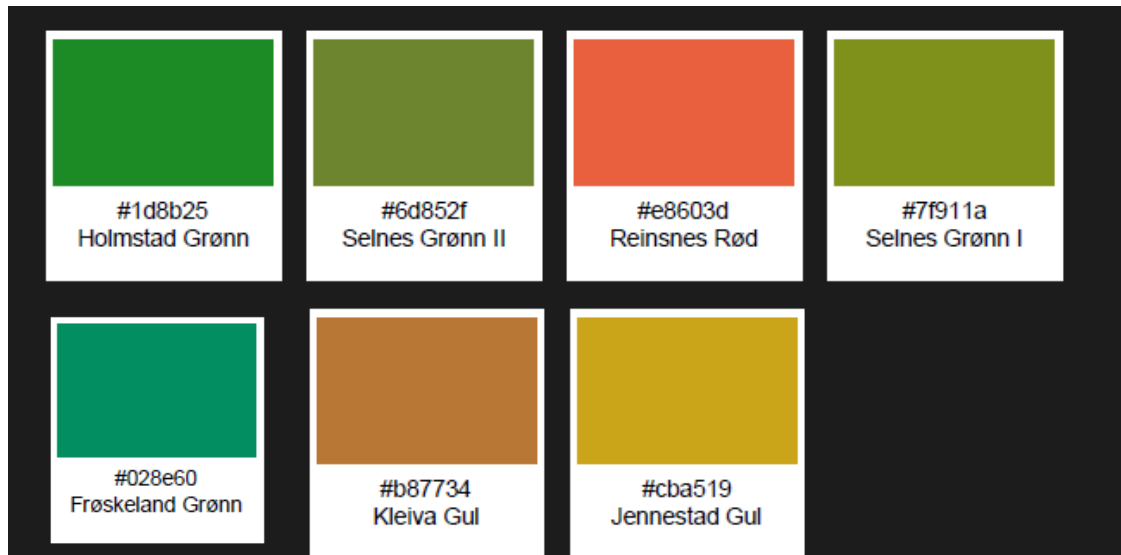
Hovedfargene er delt inn i en mørk og en lys del, i hovedsak brukes den mørke delen i byens utkant, mens de lyse fargene brukes i området rundt Byaksen.

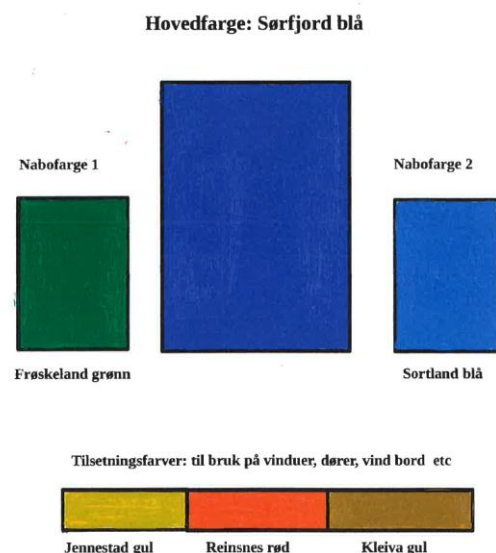
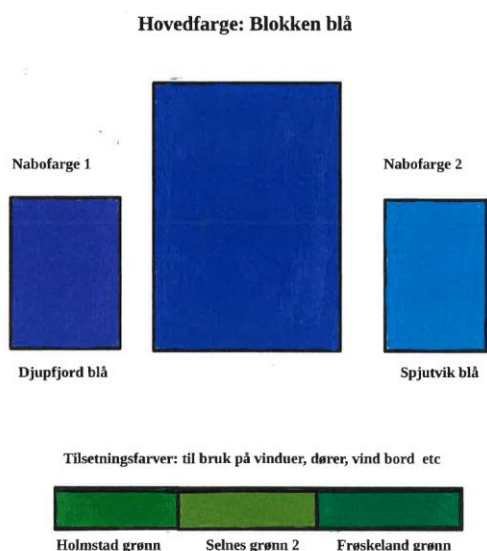
De komplementære fargene

- Aksentfargene samt blandingene mellom disse bør brukes med varsomhet.
- Aksentfargene skal ikke benyttes på store flater, men på vinduskarmer, dører, lister
- Illustrasjonene på neste side viser hvilke komplementære farger som skal brukes sammen med de ulike hovedfargene.

Anbefalte fargesammensetninger.

Her følger illustrasjoner av alle hovedfargene og hvilke andre hovedfarger som skal benyttes ved siden av disse. Også hvilke aksentfarger som passer til de ulike hovedfargene.

blåbyen
SORTLAND

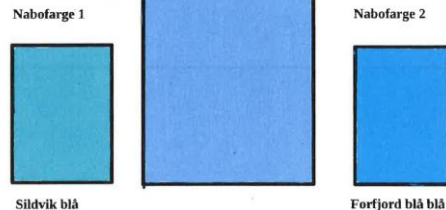
Hovedfarge: Djupfjord blå

Tilsetningsfarver: til bruk på vinduer, dører, vind bord etc

Hovedfarge: Kjerringvik blå 1

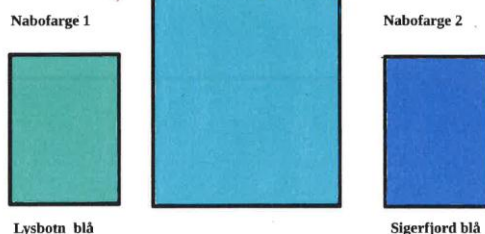

Tilsetningsfarver: til bruk på vinduer, dører, vind bord etc

Ved bruk av: Reinsnes rød, isoleres denne med Selses grøn 1 el. 2

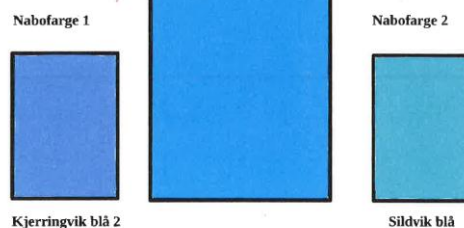
Hovedfarge: Sildvik blå

Tilsetningsfarver: til bruk på vinduer, dører, vind bord etc

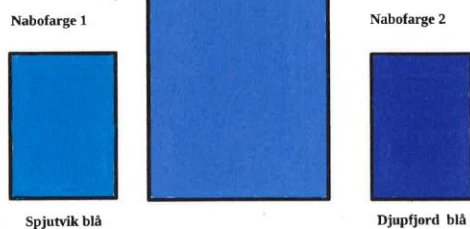
Hovedfarge: Forfjord blå

Tilsetningsfarver: til bruk på vinduer, dører, vind bord etc

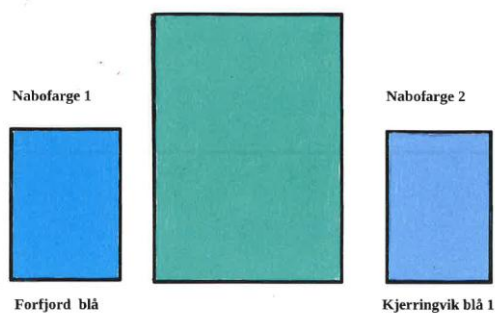
Hovedfarge: Sigerfjord blå

Tilsetningsfarver: til bruk på vinduer, dører, vind bord etc

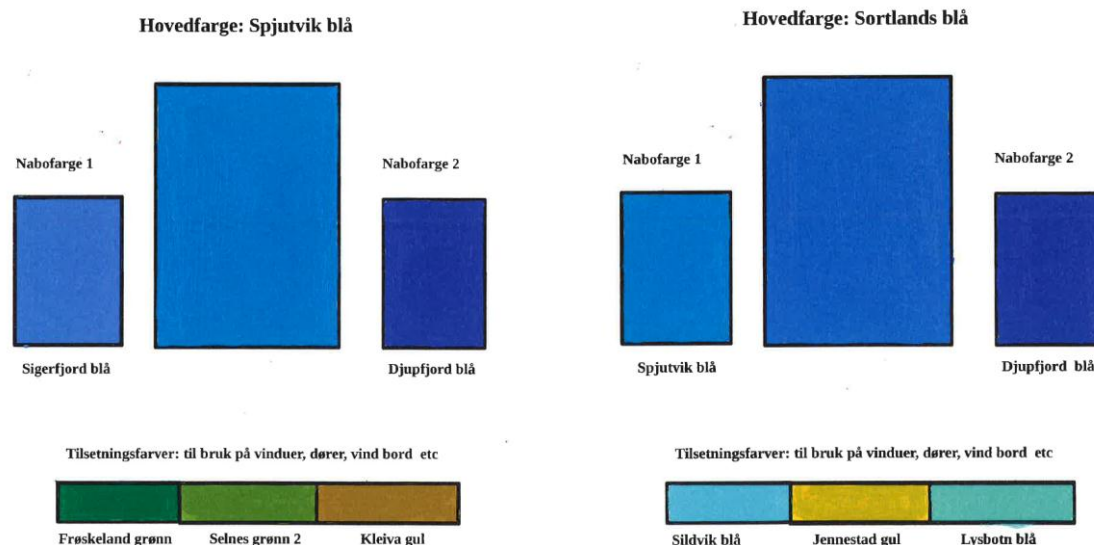

Hovedfarge: Lysbotn blå

Tilsetningsfarver: til bruk på vinduer, dører, vind bord etc

3.

Hvordan bruke paletten for å få et spennende kunstnerisk uttrykk og forsterke byens identitet.

En lett og luftig by

Å skape en blå by er i seg selv uvanlig. For å understreke dette bør den blå byen løftes opp, gi et snev av himmelsk preg, noe som er lett og luftig.

Det bør derfor ikke brukes mørke, tunge blåfarger (som indigo); det vil være med å jorde byen.

Den lyse Byaksen

Aksen mellom Sortland hotel og sundet skal oppleves lys, lett og trivelig, derfor skal fasader mot denne fargesettes med den lyse delen av paletten. Gatemøblering, lekeapparat mm fargesettes med den mørke delen av paletten.

Strandgata - gjenspeler hele blåbypaletten

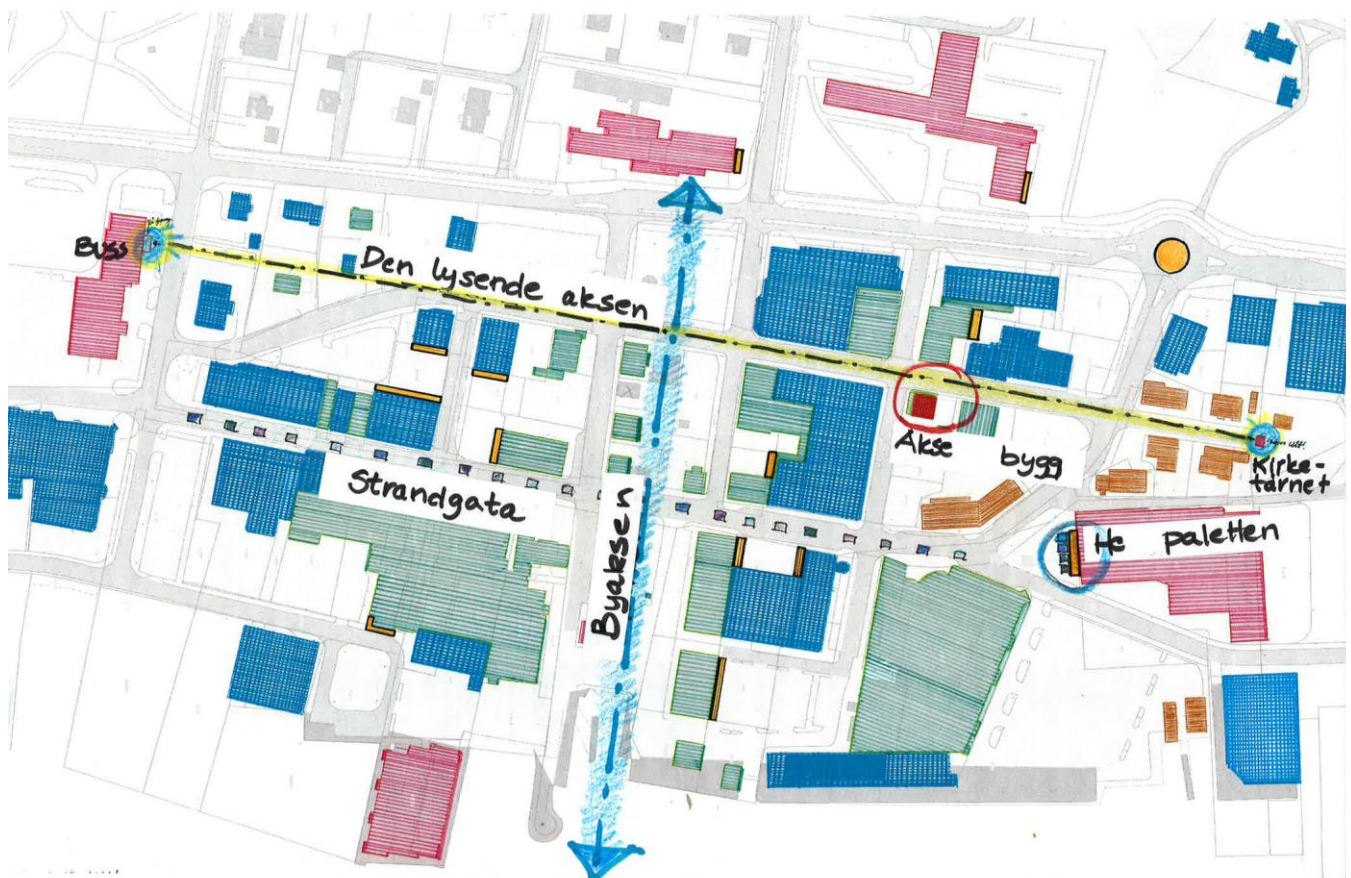
Hele blåbypaletten blir visualisert gjennom den kunstneriske utsmykningen av kulturfabrikkens fasade mot Strandgata. Strandgata bør gjenspeile hele paletten, og alle fargene kan benyttes i Strandgata.

“ Den lysende aksen” fra busstasjonen til det gamle kirketårnet

Kirketårnet kan lyssettes blått, slik at det kommuniserer med den blå glassbyggsteinsveggen på bussterminalen.

Et aksentbygg- som gir kunstverket vitalitet.

I sentrum er det avsatt et aksentbygg, det betyr at i den kunstneriske bykomposisjonen også har et enkelt hus der hovedfargen er en komplementær farge. Dette vil gi kunstverket ekstra energi og vitalitet. Aksentbygget er foreslått til Dreschlers parfymeri i Rådhusgata som skal males med Reinsnes rød. Det betyr at nabobyggene må fargesettes med Selnes grønn 1 eller 2, slik at rødfargen isoleres

4. Generelle prinsipper for blåbyen

Trange byrom fargesettes lyst

Trange byrom bør fargesettes fra den lyse halvdelen av paletten, aller helst med Sildvik lysbotn, Kjerringvik 1 og Forfjord blå

Baldakiner og andre utstikk

For å skape letthet og binde byen sammen skal undersiden av baldakiner og andre utstikk fargesettes med Sildvik blå eller Lysbotn blå.

Teglsteinsbygg.

Malbare flater på mørke teglsteinsbygg bør fargesettes med farger fra den mørke halvdel av paletten for å skape bedre harmoni mot teglsteinens farge.

Bytakene

Takene i Blåbyen bør være sorte, da dette presenterer blått på den beste måten. Røde tak bør unngås da det skaper disharmoni

Bruk av hvitt

Det bør ikke brukes hvitt på veggflater som står opp mot blått. Dette kan gi et billig preg og vil dra ned helhetsinntrykket.

Skilting

For å få en helhetlig og harmonisk blå by er det nødvendig å styre skiltbruk og utformingen av disse. Dette vil bli en naturlig del av en formingsveileder for Sortland.

Belysning

Det bør ikke benyttes orange lys fordi de ikke gjengir den ekte fargen. Bygninger skal belyses med hvite lys med ekte fargegjengivning. Dette gjelder ikke dersom det lysettes med blått på spesielle bygg.

5. Kategorier av bygg.

Bygningene i blåbyen er delt i 4 kategorier i forhold hvilken rolle de har.

Den generelle bebyggelsen

Denne bebyggelsen utgjør det meste av bygningsmassen. De er selve *limet* i byen og det er viktig at de danner en helhet og sammenheng i den totale opplevelsen av byen. Den generelle bebyggelsen danner Sortlands gateløp, plasser og parker, og skape rammene for byens liv. Den generelle bebyggelsen består av mange enkeltbygg; mange av dem små, men alle er avgjørende for å få til et helhetlig resultat med høy kvalitet.

Bjørn Elvenes beskriver byen som en familie der hovedfargene binder denne familien sammen, inklusiv de forskjellige stilartene. Men hvor hvert hus (familiemedlem) får fremheve sin karakter og stilart. Hovedinntrykket av byen skal reflektere ro og harmoni.

Signalbygg

Signalbygg i Blåbyen er bygg som i kraft av sin *beliggenhet, innhold, historie eller utforming* har en spesiell rolle på Sortland. Signalbyggene er med å bidra til at man forstår byen og dens sammenheng. Disse bygningene har en viktig rolle i byen og det er derfor nødvendig å ha spesiell fokus på fargesetting av disse. De skal være med å løfte kvaliteten og opplevelsen av blåbyen.

Bjørn Elvenes har plukket ut sju signalbygg innenfor bykjernen:

Rådhus 1, Sortland hotell, Bussterminalen, Sortland brygge, Kulturfabrikken, Gatekjøkkenet på torget og det gamle kirketårnet. Alle signalbyggene fremstår som enkeltobjekt og må fargesettes ut i fra det. Signalbyggene kan fargesettes enten fra den mørke- eller lyse delen av paletten og ut i fra prinsippet om konstruktiv fargebruk.

Historisk bebyggelse

Byen har gjennom tiden vokst og utviklet seg til det neste ugjenkjennelige, men den bærer fremdels spor fra de ulike tidene gjennom historien; Trehusbebyggelsen ved Minnelunden, bygningene i *Kvartal 13*, det gamle apoteket, og bryggene som er flyttet utallige gange, er noen av de historiske bygninger som er med å fortelle om Sortlands fortid. De hjelper oss å forstå utviklingen og sammenhengene i byen.

Den historiske bebyggelsen skal ikke males blå, men stå frem slik de har gjort gjennom historien. Dette vil tydeliggjøre

bygningenes rolle, og samtidig skape en spenning mot det blå.

Fasader for kunstneriske dekorasjoner.

Flere steder i sentrum er det store åpne veggflater. Dette er først og fremst branngavler som viser at byen fremdeles har rom for å vokse. Gavlene oppleves samtidig som uferdige og enkelte steder gir de byen et bakgårdspreg som ikke alltid oppleves som positivt.

Men disse branngavlene har også et potensiale som enorme lerreter, som kan dekoreres og skape helt særegne steder inntil det bygges noe her, og gi byen identitet. Disse veggene ligger mot åpne rom, og dekorasjon vil derfor bli godt synlig. Dekorasjon av disse veggene vil være med å gi stemning og identitet til tilhørende byrom og utformingen må vurderes ut i fra det. Fargesetting av fasader i tilknytning til disse dekorasjonsveggene skal være rolig, slik at det ikke tar oppmerksomhet fra selve dekorasjonen.

Kunstnere fra ulike steder kan inviteres til å dekorere veggen. Man ser også for seg at lokale barn og unge, samt ungdom utenifra kan være med i utformingen. Det er viktig at slike prosjekt utføres i samarbeid med fagfolk.

6. Krav til fargesetting av nybygg i sentrum og sjøfronten

- Alle nye bygninger i fokusområdet skal være med å forsterke identiteten til "Den blå byen" og føringene som ligger i det kunstneriske prosjektet.
- Fargesettingen skal komme tidlig inn i prosjekteringen og være integrert i materialbruk og arkitektur.
- Bygget skal fargesettes ut i fra sin rolle og plassering i sentrum i henhold til disse retningslinjene.
- Det stilles følgende krav til kompetanse for prosjektering av fargesetting: Kunstner, arkitekt eller person med fagkompetanse på fargebruk
- Krav til dokumentasjon:
 - Bygget skal vises i sin sammenheng (fotomontasje eller lignende)
 - Det skal beskrives hva man vil uttrykke og oppnå med den valgte fargbruken,
- Avtale mellom gårdeiere og Sortland kommune om vedlikehold.

Thick lines - yellow - indicate areas for parking!

Thin lines - yellow - indicate areas for parking!

Thin lines - green - indicate areas for parking!

Thin lines - blue - indicate areas for parking!

Thin lines - pink - indicate areas for parking!

Thin lines - blue - indicate areas for parking!

Thin lines - green - indicate areas for parking!

Thin lines - yellow - indicate areas for parking!

Thin lines - pink - indicate areas for parking!

Thin lines - blue - indicate areas for parking!

Thin lines - green - indicate areas for parking!

Thin lines - yellow - indicate areas for parking!

Thin lines - pink - indicate areas for parking!

Thin lines - blue - indicate areas for parking!

Thin lines - green - indicate areas for parking!

Thin lines - yellow - indicate areas for parking!

Thin lines - pink - indicate areas for parking!

Thin lines - blue - indicate areas for parking!

Thin lines - green - indicate areas for parking!

Thin lines - yellow - indicate areas for parking!

Thin lines - pink - indicate areas for parking!